

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Fyzická osoba jako poskytovatel zajištění podnikatelského úvěru - jedná jako podnikatel nebo spotřebitel?

Obchodní společnosti jsou při sjednávání svého financování často postaveny před požadavek věřitele, aby nějakou formu zajištění či ručení při jejich financování poskytli i koneční vlastníci těchto společností. Typicky tak konečný vlastník dané společnosti poskytne zástavu podílu ve financované společnosti, podepíše dohodu o vyplňovacím právu směnečném a vystaví blankosměnku, nebo se za dluhy jeho společnosti zaručí. Nabízí se tak otázka, zda toto zajištění konečný vlastník, jako fyzická osoba, uzavírá z pozice podnikatele nebo spotřebitele a zda se tak na něj vztáhnou pravidla chránící spotřebitele. Odpověď na tuto otázku má přitom značné praktické dopady - pokud by vlastník společnosti uzavíral zajišťovací dokumenty jako spotřebitel, nemohla by v nich například být platně sjednaná rozhodčí doložka.[1] Dále by například spotřebitele, na rozdíl od podnikatele, nešlo žalovat mimo místo jeho bydliště.[2]

Podnikatel, spotřebitel a správa vlastního majetku

V první řadě je nutné konstatovat zřejmé - vnitrostátní právní předpisy ani předpisy práva EU výslovně nestanoví, zda může mít společník obchodní společnosti postavení spotřebitele, a zda se na něj tudíž uplatní ustanovení chránící spotřebitele.[3] Kam tudíž takového konečného vlastníka společnosti při jeho právním jednání v souvislosti se společností zařadit? Je to podnikatel? Spotřebitel? Nebo nespadne ani do jedné kategorie tohoto dělení?

Je na místě připomenout základní východiska pro posouzení toho, zda fyzická osoba uzavírá smlouvy jako podnikatel nebo spotřebitel. Zaprvé, neexistuje osobní status spotřebitele nebo ne-spotřebitele, bere se v úvahu postavení, v jakém se daná smluvní strana nachází při uzavírání konkrétní smlouvy.[4] Zadruhé, předmět uzavírané smlouvy je bezvýznamný, posuzuje se pouze to, zda smluvní strana jedná v rámci své podnikatelské činnosti či nikoliv.[5] Je samozřejmé, že je nutné rozlišovat mezi podnikáním dané společnosti a podnikáním jejího společníka. Dostáváme se zde tudíž k posouzení k hranice toho, zda jde při jednání takového společníka již o podnikání nebo o pouhou správu vlastního majetku.[6]

Rozlišením podnikání a pouhé správy majetku se zabíral i Soudní dvůr Evropské Unie (SDEU), přičemž za klíčový určovatel ve vymezení rozdílu mezi podnikáním a správou vlastního majetku shledal vliv a aktivitu společníka na správě jeho společnosti. V rozsudku *Ministero dell'Economia e delle Finanze proti Cassa di Risparmio di Firenze SpA*,[7] SDEU vymezil rozdíl mezi podnikáním a správou vlastního majetku tak, že pokud většinový společník ve společnosti pouze vykonává svá hlasovací a další společnická práva, o podnikatelskou činnost společníka se nejedná. Pokud se však takový většinový společník přímo či nepřímo vměšuje do správy společnosti, už je považován za někoho aktivně účastnícího se dané hospodářské činnosti společnosti, a tedy vykonávajícího podnikatelskou činnost. V dalším případě *Česká spořitelna proti Feichterovi*[8] SDEU již přímo rozhodoval o otázce poskytnutí zajištění společníkem úvěrované společnosti. V daném případě společník avaloval směnku, kterou k zajištění svých dluhů vystavila jí vlastněná společnost. Zde SDEU prohlásil, že na toto jednání nemůže být pohlíženo jako na jednání, které bylo poskytnuto

mimo jakoukoliv podnikatelskou činnost, pokud bylo učiněno v případě úzkých profesionálních a podnikatelských vazeb fyzické osoby na tuto společnost, spočívajících v tom, že fyzická osoba byla 60 % společníkem i jednatelem této společnosti.

M. Hulmák ve vztahu k čistě vnitrostátní úpravě jde ještě dál a uzavírá, že je nutné vycházet z definice podnikatele v ustanovení § 420 občanského zákoníku.^[9] Píše, že ani při většinovém podílu nebo rozhodujícím vlivu společníka na jednání společnosti nelze jeho činnost za podnikatelskou označit. To by šlo až v případě, kdyby takový společník správu obchodních podílů vykonával např. živnostenským způsobem.^[10] Doplnuje však, že je možné, že z důvodu úzkých vazeb společníka na společnost bude při jeho jednání vyloučena aplikace pravidel k ochraně spotřebitele.^[11]

Ochrana spotřebitele jako poskytovatele zajištění v judikatuře SDEU

Otázce poskytnutí zajištění podnikatelského úvěru fyzickou osobou se SDEU věnoval ve vícero rozhodnutích. Klíčovým je rozhodnutí SDEU *Bayerische Hypotheken*.^[12] V dané věci se soud zabýval tím, zda se mohou ochranná ustanovení ve směrnici o smlouvách uzavíraných mimo obchodní prostory vztahovat na syna, který se zaručil za zaplacení dluhů ze smlouvy o úvěru, kterou uzavřela stavební firma jeho otce. SDEU shledal, že pokud se fyzická osoba zaručí za dluhy osoby, které jsou sjednány v rámci její podnikatelské činnosti, nemůže se na ručitele vztahovat ochrana spotřebitele dle předmětné směrnice. Z tohoto rozsudku je tudíž dovozováno základní pravidlo, že fyzickým osobám poskytujícím zajištění podnikatelských úvěrů nelze přiznat ochranu, která by v jejich pozici jinak běžně patřila spotřebitelům.

SDEU následně v letech 2015 až 2016 rozhodoval další sérii případů týkajících se otázky ochrany fyzických osob, které poskytují zajištění podnikatelských úvěrů a které vyvstávaly z mnohačetných sporů mezi fyzickými osobami a několika rumunskými bankami. Soud zde vypracizoval a doplnil své závěry pocházející z rozsudku *Bayerische Hypotheken* o závěry z pozdějšího, výše zmiňovaného rozsudku, *Česká spořitelna proti Feichterovi*. SDEU sdělil, že je na vnitrostátních soudech, aby posoudily, zda fyzická osoba poskytující zajištění jednala v rámci své profesní činnosti nebo z důvodu svých funkčních vztahů, které má s touto společností (jako je např. výkon funkce jejího jednatele nebo nezanedbatelná účast na základním kapitálu dané společnosti) nebo zda tato osoba jednala za ryze soukromými účely.^[13] Vidíme tudíž posun v rozšíření ochrany fyzických osob v tom, že je vždy nutné samostatně posuzovat důvody, pro které fyzická osoba zajištění podnikatelského úvěru poskytla. SDEU tudíž rozhoduje odlišně v případě, kdy dluhy společnosti zajišťuje její jednatel a společník^[14] a jinak, když dluh z podnikatelského úvěru zajistí například rodiče jednatele takové společnosti.^[15]

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud ve své rozhodovací činnosti navazuje na rozhodnutí *Bayerische Hypotheken*, na které v odůvodněních výslovně odkazuje. Nejvyšší soud uvádí, že např. ve vztahu k ručiteli „lze použít předpisy na ochranu spotřebitele [...] jen v případě, že dlužník z primárního (hlavního) závazkového vztahu řídicího se obchodním zákoníkem není podnikatelem, a kdy je to ve prospěch ručitele“,^[16] což bylo rozhodováno v kontextu platnosti sjednané rozhodčí doložky v ručitelském prohlášení. Závěr o tom, že jednání ručitele poskytujícího zajištění za závazky vyplývající ze smlouvy uzavřené mezi podnikateli a týkající se jejich podnikatelské činnosti nemá spotřebitelský charakter potvrdil Nejvyšší soud s odkazem na svou ustálenou rozhodovací praxi a rozhodnutí *Bayerische Hypotheken* i v posledních letech (Rozhodnutí NS sp. zn. 33 Cdo 1010/2019 ze dne 29. 5. 2019).

Zdá se však, že Nejvyšší soud již několik let nereflektuje vývoj výše nastíněné judikatury SDEU, který započal v rozhodnutí *Česká spořitelna proti Feichterovi* a pokračoval například v rozhodnutí SDEU *Tarcău*^[17]. V tomto rozhodnutí SDEU rozhodoval o skutkově velice podobné situaci jako Nejvyšší

soud v rozhodnutí sp. zn. 33 Cdo 1010/2019 zmíněném výše. V případě SDEU podnikatelský úvěr společnosti svého syna zajistili jeho rodiče pán a paní Tarcău zajišťovacím převodem práva ke své nemovitosti, v případě rozhodovaném Nejvyšším soudem zajistila podnikatelský úvěr syna zástavním právem ke své nemovitosti jeho matka. Nejvyšší soud nekompromisně shledal, že na matku, jako poskytovatelku zajištění podnikatelského úvěru, se ochrana spotřebitele nevztáhne. SDEU však naopak ve svém usnesení Tarcău sdělil vnitrostátnímu soudu, že má určit, zda v případě fyzické osoby, která poskytla zajištění za splnění závazků obchodní společnosti, tato osoba vůbec jednala v rámci své profesní činnosti nebo z důvodu svých funkčních vztahů, které má s touto společností, nebo zda jednala za ryze soukromými účely.[18] Zatímco se Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích omezuje pouze na posouzení pomyslné první vrstvy toho, zda je primární závazkový vztah, který je zajištěn, podnikatelského charakteru, již se vůbec nezaobírá druhou vrstvou tohoto posouzení. V té by se měl Nejvyšší soud zabývat i tím, zda fyzická osoba poskytuje zajištění podnikatelského závazku na základě svých profesních nebo soukromých zájmů – což by bylo v souladu s vývojem judikatury SDEU.

Závěr

Lze se vrátit k ilustrativní situaci uvedené v úvodu, ve které má konečný vlastník společnosti poskytnout zajištění při jejím financování. Závěrem je, že takový vlastník zde nebude vystupovat v pozici podnikatele, pokud činnost ve vztahu ke společnosti nevykonává živnostenským nebo obdobným způsobem, a naopak tato činnost bude posouzena pouze jako správa vlastního majetku. Zároveň však sama skutečnost, že fyzická osoba není podnikatelem ještě neznámá, že je chráněna jako spotřebitel.[19] To, zda fyzická osoba poskytující zajištění bude posouzena jako spotřebitel, bude hodnoceno ve světle toho, zda zajišťuje podnikatelský závazek a zda tento závazek zajišťuje například z důvodu svého rozhodujícího kapitálového vlivu ve společnosti nebo funkční provázaností s touto společností anebo zda jedná za soukromými účely. Toto posouzení by se tak mělo učinit již při přípravě zajišťovací smluvní dokumentace, přičemž v případě sporu by o ní musel rozhodnout s konečnou platností soud.

Anna Kalašnikovová

BŘÍZA & TRUBAČ
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ — ATTORNEYS AT LAW

Bříza & Trubač, s.r.o., advokátní kancelář

Palladium Praha
Na Poříčí 1079/3a
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 601 114
e-mail: info@brizatrubac.cz

- [1] Srov. § 2 odst. 1 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů.
- [2] Srov. čl. 18 odst. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění pozdějších předpisů (Brusel I bis).
- [3] ČERVENÁ, L.: K odpovědnosti za vady při převodu podílu či akcií – 2. část. Právní rozhledy 21/2021, str. 735.
- [4] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-464/01, Johann Gruber proti Bay Wa AG, ze dne 20. 1. 2005, Stanovisko generálního advokáta F. G. Jacobse ze dne 16. 9. 2004, bod 34.
- [5] Srov. § 419 zákona č. [99/2012](#) Sb., občanského zákoníku, dále viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1835/2012 ze dne 25. 6. 2014.
- [6] HULMÁK, M.: Správa vlastního majetku a podnikání. Právník 3/2021, str. 168.
- [7] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-222/04, Ministero dell'Economia e delle Finanze proti Cassa di Risparmio di Firenze SpA, Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato a Cassa di Risparmio di San Miniato SpA, ze dne 10. 1. 2006, bod 111–112.
- [8] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-419/11, Česká spořitelna, a. s. proti Geraldů Feichterovi, ze dne 14. 3. 2013.
- [9] HULMÁK, M.: Správa vlastního majetku a podnikání. Právník 3/2021, str. 171.
- [10] Ibid, str. 171.
- [11] Ibid, str. 176, dále ŠVESTKA, J. a další: Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. C. H. Beck, 2006, str. 337.
- [12] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-45/96, Bayerische Hypotheken - und Wechselbank AG proti Edgaru Dietzingerovi, ze dne 14. 3. 2013.
- [13] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-534/15, Pavel Dumitraș and Mioara Dumitraș proti BRD Groupe Sociétés Générale – sucursala Satu Mare, ze dne 14. 9. 2016.
- [14] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-419/11, Česká spořitelna, a. s. proti Geraldů Feichterovi, ze dne 14. 3. 2013, bod 37.
- [15] Usnesení Soudního dvora ve věci C-74/15, Dumitru Tarcău, Ileana Tarcău proti Banca

Comercială Intesa Sanpaolo România SA a další, ze dne 19. 11. 2015, bod 10 ve spojení s bodem 28 a 29.

[16] Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5279/2014 ze dne 15. 6. 2015.

[17] Usnesení Soudního dvora ve věci C-74/15, Dumitru Tarcău, Ileana Tarcău proti Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA a další, ze dne 19. 11. 2015.

[18] Ibid, bod 29.

[19] ŠVESTKA, J. a další: Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. C. H. Beck, 2006, str. 337.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)